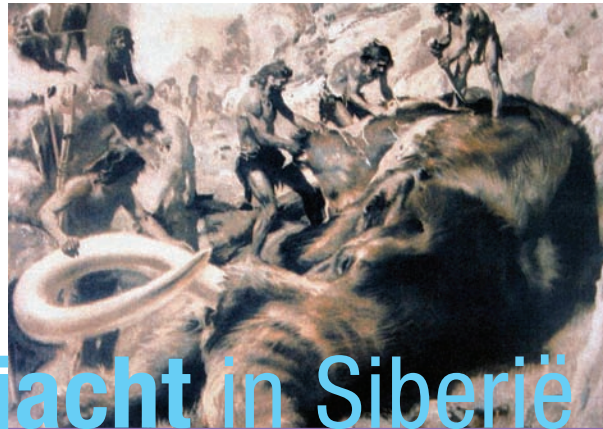

Ver van de bewoonde wereld ligt een schat aan informatie verborgen over de vroege geschiedenis van de mensheid. Is het ethisch verantwoord om op jacht te gaan?

Op genenjacht in Siberië

Als directeur van het *Centre for Society and Genomics* kom je nog eens ergens. Op uitnodiging van UNESCO reisde Hub Zwart begin mei af naar Jakoetië, het meest godverlaten gebied in Siberië, om er een workshop bio-ethiek te geven. 's Winters wordt het er makkelijk 60 graden onder nul. 's Zomers is het dan weer te heet en stikt het er van de muggen. Eigenlijk is het alleen in mei uit te houden in Jakoetië. Maar juist door de geïsoleerde ligging is het een hotspot voor genenjagers. Niet alleen de mammoeten hebben hun DNA gaaf bewaard in hun graf van permafrost. Er loopt ook een bevolkingsgroep rond met vrijwel intacte 'historische' genen: de Sacha. Achtduizend jaar geleden emigreerde de Sacha vanuit Centraal-Azië naar de toendra's langs de Lena. Althans, dat denken we nu. Het internationale *Human Genome Diversity Project* gaat uitwijzen of dat ook echt zo is. Zwart: "De klassieke evolutie-

theorie van Darwin is gebaseerd op morfologische kenmerken, zoals skelet- en lichaamsbouw. Nu het genoom als uitgangspunt wordt genomen, leidt dat soms tot heel andere stambomen. Het idee is dat we door dit onderzoek betrouwbaardere gegevens krijgen over de verwantschap tussen bevolkingsgroepen, en daarmee over de vroege geschiedenis van de mensheid." Het project heeft echter wel ethische haken en ogen; gegevens uit een genetische screening kunnen immers ook misbruikt worden. De UNESCO-delegatie reisde af met het doel daar een discussie over op gang te brengen. De Sacha lijden door inteelt veel aan erfelijke aandoeningen, waaronder een ernstige spierziekte. Zwart: "De Jakoetische elite wil de screening vrij directief aanpakken, op een manier die ons aan eugenetica doet denken. Zij redeneren: die ziektes moeten weg. Ook wel te begrijpen, gezien hun harde bestaan, waarin een goede gezond-

heid heel belangrijk is. Maar wij proberen ze het verschil uit te leggen tussen een eugenetica-project op initiatief van de overheid, en een screeningprogramma, dat individuen in staat stelt om keuzes te maken." Zwart kiest nadrukkelijk voor het dialoogmodel. "Ik ben geen cultuurrelativist. Principes als informed consent (een proefpersoon vragen om toestemming) en keuzevrijheid vinden wij belangrijk, en zullen we ook zeker inbrengen. Maar de relatie tussen genetica en gezondheid heeft wereldwijd gevolgen, en mensen moeten hun eigen morele beoordeling kunnen maken. De bio-ethiek is een westerse discipline, die je niet mee kunt exporteren met de kennis over genetisch onderzoek. De bio-ethiek moet globaliseren." De communicatie viel nog niet mee. "Zelfs als je dezelfde taal zou spreken, was het nog moeilijk geweest. Ministers bijvoorbeeld zijn er niet aan gewend dat er vragen gesteld worden." Zwart had een aantal vragen toen hij ging, en nu heeft hij er nog meer. Bijvoorbeeld of het nou waar is dat de Japanners een Pleistoceen Park willen gaan bouwen, met tot leven gewekte mammoeten erin. Tot nu toe is de winst dat er een verklaring is aangenomen tijdens de workshop. Er zal een breed samengestelde ethische commissie worden opgericht. En UNESCO komt jaarlijks terug voor een conferentie van een week. "Mijn indruk is dat er al wel plannen en ervaringen met de screening zijn, maar dat er nog geen groot-schalige routine bestaat. Dat is een goed moment om met deze discussie te beginnen." /CB

promotie • Gelukkig getrouwd met een vrouwelijke man

Mensen met trouwplannen, opgelet! De kans op een tevreden huwelijk wordt groter naarmate de man meer stereotype vrouwelijke eigenschappen in huis heeft. Beide partners voelen zich gelukkiger in hun relatie wanneer de man gelijkwaardige sekserollen nastreeft, makkelijk zijn gevoelens uit, en meehelpt met de opvoeding.

Dit blijkt uit een omvangrijke studie naar huwelijks tevredenheid van de Vlaamse sociologe Ann van den Troost, die 24 mei aan de Radboud Universiteit Nijmegen promoveerde. Voor haar onderzoek gebruikte zij gegevens uit interviews met een grote groep Nederlandse echtparen uit de babyboomgeneratie. Op het moment van de eerste ondervraging hadden zij kinderen tussen de negen en zestien jaar. Anders dan men vaak denkt, heeft het buitenshuis werken van vrouwen geen negatief effect op de huwelijks tevredenheid van partners. Vrouwen waarderen hun relatie zelfs positiever, op voorwaarde dat hun echtgenoten sterker op het

gezin gericht zijn. Daarbij blijkt een huishoudelijke taakverdeling niet eens zo belangrijk. De grootste bron van tevredenheid is het al dan niet op zich nemen van opvoedingstaken door mannen. En dat gebeurt eerder naarmate zij meer stereotype vrouwelijke kenmerken hebben. Van den Troost koppelt haar bevindingen aan de veranderende maatschappelijke definitie van mannelijkheid, die steeds meer vrouwelijke elementen bevat. Wat volgens haar niet hoeft te betekenen dat de moderne man een wاجة aan het worden is. "Uit mijn onderzoek blijkt dat de mannelijke eigenschappen er niet zo toe doen. De tevredenheid stijgt als hij náást

die eigenschappen ook wat vrouwelijke heeft." Dat hulp in het huishouden minder belangrijk wordt gevonden dan een actievare betrokkenheid als vaderfiguur komt volgens Van den Troost door de sterkere sociale waardering voor opvoedingstaken in onze samenleving. "Kinderen

zijn tegenwoordig gewent en vrouwen verwachten van mannen een grotere bereidheid te investeren in het gezinsleven. Een papa achter de kinderkar past nog altijd meer in ons beeld van mannelijkheid dan een papa met een stofzuiger." Als gezinssociologe heeft de onderzoekster altijd interesse gehad in private leefvormen. De enorme toename in echtscheidingen heeft haar affiniteit met het onderwerp nog meer versterkt. "De tevredenheid over de relatie is veel meer dan vijftig jaar terug een doorslaggevend element om met de relatie te stoppen. Ik was dan ook nieuwsgierig naar wat mannen en vrouwen nu eigenlijk precies tevreden maakt. Het zou interessant zijn om dit onderzoek in de toekomst te herhalen bij pasgetrouwde koppels of koppels zonder kinderen, omdat je dan de rol van de opvoeding er buiten laat." /KD